

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 15 października 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Rozporządzenie (WE) nr 1346/2000 — Artykuły 4 i 13 —
Postępowanie upadłościowe — Czynności prawne dokonane z pokrzywdzeniem wierzycieli —
Powództwo o zwrot kwot wypłaconych przed datą wszczęcia postępowania upadłościowego —
Prawo państwa członkowskiego wszczęcia postępowania upadłościowego — Prawo innego państwa
członkowskiego regulujące sporną czynność prawną — „Czynność prawna niepodlegająca w takim
przypadku w żaden sposób zaskarżeniu” na podstawie tego prawa — Ciężar dowodu

W sprawie C-310/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Helsingin hovioikeus (sąd apelacyjny w Helsinkach, Finlandia)
postanowieniem z dnia 26 czerwca 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 30 czerwca 2014 r.,
w postępowaniu:

Nike European Operations Netherlands BV

przeciwno

Sportland Oy, w upadłości,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: F. Biltgen, prezes dziesiątej izby, pełniący obowiązki prezesa szóstej izby, M. Berger
(sprawozdawca) i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Nike European Operations Netherlands BV przez A. Saarikiviego, asianajaja,
- w imieniu rządu fińskiego przez H. Leppo, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu belgijskiego przez M. Jacobs, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Kemper, działających w charakterze
pełnomocników,

* Język postępowania: fiński.

- w imieniu rządu hiszpańskiego przez L. Banciellę Rodrígueza-Miñóna, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez E. Paasivirtę oraz M. Wilderspina, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4 ust. 2 lit. m) i art. 13 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. L 160, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 1, s. 191).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Nike European Operations Netherlands BV (zwaną dalej „Nike”) a Sportland Oy, w upadłości (zwaną dalej „Sportlandem”) dotyczącego powództwa o stwierdzenie bezskuteczności czynności prawnej.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 24 rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi:

„Automatyczne uznanie postępowania upadłościowego, do którego co do zasady stosuje się prawo państwa wszczęcia może kolidować z przepisami innych państw członkowskich o dokonywaniu czynności prawnych. W celu ochrony [uzasadnionych oczekiwań] oraz pewności obrotu w państwach członkowskich innych niż państwo wszczęcia postępowania należy przewidzieć szereg wyjątków od ogólnej zasady”.

- 4 Artykuł 4 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„1. O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, dla postępowania upadłościowego i jego skutków właściwe jest prawo państwa członkowskiego, w którym zostaje wszczęte postępowanie, określanego dalej jako »państwo wszczęcia postępowania«.

2. Prawo państwa wszczęcia postępowania określa przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego, sposób jego prowadzenia i ukończenia. W szczególności określa ono:

[...]

m) zasady dotyczące nieważności, zaskarżania lub względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli”.

- 5 Zgodnie z art. 13 tego rozporządzenia:

„Artykułu 4 ust. 2 lit. m) nie stosuje się w wypadku, gdy osoba, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli, wykaże, że:

- czynność ta podlega prawu innego państwa członkowskiego niż państwa wszczęcia postępowania, i

— w takim przypadku ta czynność prawna w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu na podstawie tego prawa”.

Prawo fińskie

- 6 Artykuł 10 takaisinsaannista konkurssipesään annettu laki (ustawy o zaskarżaniu czynności upadłego) stanowi, że uregulowanie wierzytelności następujące później niż trzy miesiące przed terminem odniesienia podlega zaskarżeniu, jeżeli wierzytelność została opłacona nadzwyczajnymi środkami płatniczymi lub przed terminem wymagalności, lub w wysokości, którą należy uznać za znaczną w stosunku do masy upadłości.

Prawo niderlandzkie

- 7 Zgodnie z art. 47 Faillissementswet (ustawy o postępowaniu upadłościowym) uregulowanie wymagalnego długu podlega zaskarżeniu tylko wtedy, gdy zostanie wykazane, że odbiorca płatności przy jej przyjęciu wiedział, że został już złożony wniosek o upadłość lub że wierzyciel i dłużnik zawarli porozumienie, aby uprzywilejować tego wierzyciela z pokrzywdzeniem pozostałych wierzycieli.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 8 Sportland, z siedzibą w Helsinkach (Finlandia), zgodnie z umową franczyzy prowadziła sprzedaż detaliczną towarów dostarczanych przez Nike, z siedzibą w Hilversum (Niderlandy). Zgodnie z tą umową, która podlega prawu niderlandzkiemu, Sportland uściła na rzecz Nike należne wymagalne zobowiązania pieniężne związane z nabyciem zapasów magazynowych, o których mowa we wspomnianej umowie, w ramach dziesięciu odrębnych wpłat dokonanych w okresie między 10 lutego 2009 r. a 20 maja 2009 r., w wysokości ogółem 195 108,15 EUR.
- 9 Rozpatrując wniosek wniesiony w dniu 5 maja 2009 r., Helsingin käräjäoikeus (sąd pierwszej instancji w Helsinkach) postanowił o wszczęciu z dniem 26 maja 2009 r. postępowania upadłościowego dotyczącego Sportlandu. Ta ostatnia spółka wniosła do Helsingin käräjäoikeus powództwo mające na celu stwierdzenie nieważności płatności wskazanych w poprzednim punkcie niniejszego wyroku oraz zobowiązanie Nike do zwrotu wpłaconych kwot wraz z odsetkami zgodnie z art. 10 takaisinsaannista konkurssipesään annettu laki.
- 10 Nike wniosła o oddalenie powództwa. Wskazuje ona w szczególności na art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 i podnosi, że sporne płatności podlegają prawu niderlandzkiemu. Otóż zdaniem Nike zgodnie z art. 47 Faillissementswet nie można stwierdzić nieważności tych płatności.
- 11 Helsingin käräjäoikeus uwzględnił powództwo Sportland. W szczególności stwierdził, że powołany przed nim biegły nie rozpatrzył możliwości zwrotu płatności do masy upadłości zgodnie z prawem niderlandzkim, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności rozpatrywanej w postępowaniu głównym sprawy. Sąd ten wywiódł z powyższego, że do celów zastosowania art. 13 wspomnianego rozporządzenia Nike nie wykazała, iż płatności nie podlegają zaskarżeniu.
- 12 Nike, która uważa, że przedstawiła wystarczające wyjaśnienia odnośnie do treści przepisów prawodawstwa niderlandzkiego, wniosła od tego orzeczenia apelację do Helsingin hovioikeus. Sportland wniosł o oddalenie tej apelacji, w szczególności ze względu na to, że Nike nie przedstawiła wyjaśnień ani w przedmiocie treści innych przepisów prawa niderlandzkiego niż przepisy prawodawstwa w dziedzinie upadłości, ani w przedmiocie ogólnych zasad prawa niderlandzkiego.

- 13 W postanowieniu odsyłającym Helsingin hovioikeus przypomniał, że zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 prawem właściwym dla postępowania upadłościowego i jego skutków jest prawo państwa wszczęcia postępowania. Zgodnie z art. 4 ust. 2 lit. m) tego rozporządzenia prawo to określa w szczególności zasady dotyczące nieważności, zaskarżania lub względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli. Zgodnie zaś z art. 13 wspomnianego rozporządzenia art. 4 ust. 2 lit. m) tego rozporządzenia nie stosuje się, gdy osoba, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli, wykáže, że czynność ta podlega prawu innego państwa członkowskiego niż prawo państwa wszczęcia postępowania oraz że w takim przypadku zgodnie z prawem tego innego państwa członkowskiego owa czynność prawna w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu.
- 14 Sąd odsyłający wskazuje, że między stronami w postępowaniu głównym istnieje spór, po pierwsze, w przedmiocie wykładni wyrażenia „w takim przypadku ta czynność prawna w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu”, oraz po drugie, w przedmiocie zakresu zobowiązania Nike związanego z przedstawieniem wskazówek dotyczących treści przepisów prawa niderlandzkiego, a także po trzecie, w przedmiocie rozkładu ciężaru dowodu między stronami.
- 15 W tych okolicznościach Helsingin hovioikeus postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie »w takim przypadku [...] ta czynność« oznacza, iż czynność prawna nie podlega zaskarżeniu, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności tego przypadku?
- 2) W sytuacji gdy na pytanie pierwsze zostanie udzielona odpowiedź twierdząca, a pozwany powołał się na przepis prawa w rozumieniu art. 13 tiret pierwsze tego rozporządzenia, zgodnie z którym to przepisem zapłata wymagalnego długu podlega zaskarżeniu tylko w przewidzianych tam okolicznościach, które nie są wskazane w pozwie wniesionym na podstawie prawa państwa, w którym wszczęto postępowanie upadłościowe:
- a) czy istnieją przyczyny, które zakazują wykładni art. 13 wspomnianego rozporządzenia w ten sposób, że strona powodowa po uzyskaniu wiedzy o tym przepisie prawa musi powołać się na te okoliczności, jeżeli zgodnie z prawem krajowym państwa członkowskiego, w którym wszczęto postępowanie upadłościowe, musi wykazać wszystkie okoliczności uzasadniające zaskarżenie czynności upadłego, czy też
- b) pozwany jest zobowiązany wykazać, że okoliczności te nie wystąpiły w danym wypadku i z tego powodu zaskarżenie na podstawie wspomnianego przepisu nie jest możliwe, przy czym powód nie musi powoływać się odrębnie na te okoliczności?
- 3) Niezależnie od odpowiedzi na pytanie drugie lit. a): czy art. 13 należy interpretować w ten sposób, że:
- a) na pozwanym spoczywa ciężar dowodu tego, że okoliczności wymienione w tym przepisie nie występują w konkretnym przypadku, lub
- b) ciężar dowodu wystąpienia tych okoliczności można określić na podstawie mającego zastosowanie do czynności prawnej prawa innego państwa członkowskiego – niż państwo, w którym wszczęto postępowanie – które przewiduje, że ciężar dowodu spoczywa na powodzie, lub
- c) wspomniany art. 13 można interpretować również w ten sposób, że tę kwestię ciężaru dowodu regulują przepisy krajowe państwa, w którym znajduje się siedziba właściwego sądu?

- 4) Czy art. 13 należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie »ta czynność prawna w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu« obejmuje obok przepisów prawa upadłościowego, któremu podlega czynność, również mające zastosowanie do tej czynności ogólne przepisy i zasady tego prawa?
- 5) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie czwarte:
  - a) czy art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że pozwany musi w tym względzie wykazać, iż prawo w rozumieniu art. 13 nie zawiera ogólnych przepisów lub zasad ani innych przepisów, zgodnie z którymi możliwe jest zaskarżenie na podstawie wykazanych okoliczności faktycznych, oraz
  - b) czy zgodnie ze wspomnianym art. 13 sąd może – jeżeli stoi na stanowisku, że pozwany przedstawił wystarczające wyjaśnienia w tym względzie – zażądać, by druga strona przedstawiła dowód na przepis lub zasadę prawa upadłościowego lub na znajdujące zastosowanie do danej czynności przepis lub zasadę prawa powszechnego państwa członkowskiego innego niż państwo wszczęcia postępowania w rozumieniu art. 13, na podstawie którego to przepisu lub której to zasady zaskarżenie jest jednak możliwe?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 16 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że jego zastosowanie jest uzależnione od warunku, aby dana czynność nie mogła zostać zaskarżona na podstawie prawa właściwego dla tej czynności (zwanego dalej „lex causae”), przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy.
- 17 W tym względzie należy stwierdzić, że fińska wersja językowa art. 13 wspomnianego rozporządzenia różni się nieznacznie od innych wersji językowych w zakresie, w jakim wydaje się, iż nie zawiera ona wyrazów „w takim przypadku” ani analogicznego wyrażenia. Otóż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału konieczność jednolitej wykładni przepisu prawa Unii wymaga, aby – w wypadku rozbieżności między jego odrębnymi wersjami językowymi – dany przepis był interpretowany w zależności od kontekstu i celu uregulowania, którego jest częścią (zob. wyrok *Christie’s France*, C-41/14, EU:C:2015:119, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 18 Co się tyczy kontekstu i celu art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000, należy przypomnieć po pierwsze, że przepis ten przewiduje wyjątek od ogólnej zasady ustanowionej w art. 4 ust. 1 tego rozporządzenia, zgodnie z którą prawem właściwym dla postępowania upadłościowego i jego skutków jest prawo państwa wszczęcia postępowania (zwane dalej „lex fori concursus”). Po drugie, wyjątek ten, którego celem jest – jak stanowi motyw 24 wspomnianego rozporządzenia – ochrona uzasadnionych oczekiwań oraz pewności obrotu w państwach członkowskich innych niż państwo wszczęcia postępowania, należy interpretować ściśle, a jego zakres nie może wykraczać poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu (zob. wyrok *Lutz*, C-557/13, EU:C:2015:227, pkt 34).
- 19 A zatem art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 ma na celu ochronę uzasadnionych oczekiwań osoby, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli, stanowiąc, że owa czynność będzie nadal podlegała – nawet po wszczęciu postępowania upadłościowego – prawu, które było dla niej właściwe w chwili jej dokonania, a mianowicie *lex causae*.

- 20 Z owego celu wynika zaś jasno, że zastosowanie art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy. Uzasadnione oczekiwania nie mogą bowiem być oparte na fakcie, że po wszczęciu postępowania upadłościowego ocena ważności czynności będzie dokonywana bez uwzględnienia tych okoliczności, mimo że w wypadku nieszczęścia takiego postępowania należałoby uwzględnić owe okoliczności.
- 21 Ponadto obowiązek ścisłej wykładni wyjątku określonego w art. 13 wspomnianego rozporządzenia stoi na przeszkodzie rozszerzającej wykładni zakresu zastosowania tego przepisu, która to rozszerzająca wykładnia umożliwiłaby osobie, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli, uniknąć zastosowania *lex fori concursus* poprzez powołanie się wyłącznie w sposób abstrakcyjny na brak możliwości zaskarżenia danej czynności na podstawie przepisu *lex causae*.
- 22 W tych okolicznościach na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że jego zastosowanie jest uzależnione od warunku, aby dana czynność nie mogła zostać zaskarżona na podstawie *lex causae*, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

- 23 Poprzez pytania drugie i trzecie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia – dla celów stosowania art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 i w sytuacji, gdyby pozwany, przeciw któremu skierowano powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności, powołał się na przepis *lex causae*, zgodnie z którym czynność ta podlega zaskarżeniu wyłącznie w okolicznościach określonych w tym przepisie – kto powinien powołać się na nieistnienie takich okoliczności oraz wykazać owo nieistnienie.
- 24 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 13 wspomnianego rozporządzenia art. 4 ust. 2 lit. m) tego rozporządzenia nie stosuje się wyłącznie w wypadku, gdy osoba, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli, wykáže, że czynność ta podlega prawu innego państwa członkowskiego niż państwo wszczęcia postępowania oraz że wspomniana czynność w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu na podstawie tego prawa innego państwa członkowskiego.
- 25 Z samego brzmienia art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 wynika zatem, że to pozwany, przeciw któremu skierowano powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności, powinien wykazać, że owa czynność nie podlega zaskarżeniu na podstawie *lex causae*. Ponadto – stanowiąc, iż to pozwany musi wykazać, że rozpatrywana czynność „w żaden sposób” nie podlega zaskarżeniu i to, jak wynika z pkt 22 niniejszego wyroku, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy – wspomniany art. 13 przynajmniej w sposób dorozumiany wymaga także, aby ów pozwany wykazał zarówno istnienie okoliczności faktycznych pozwalających na stwierdzenie, iż dana czynność nie podlega zaskarżeniu, jak i brak wszelkiej okoliczności, która mogłaby stać na przeszkodzie wprowadzeniu takiego wniosku.
- 26 Ponieważ art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 wyraźnie nakłada zatem ciężar dowodu na pozwanego, który powołuje się na ten przepis, w ramach powództwa opartego na właściwych przepisach *lex fori concursus* powód nie musi podnosić – ani wykazywać – że spełnione są przesłanki zastosowania przepisu *lex causae*, który co do zasady umożliwiłaby zaskarżenie spornej czynności, takiego jak rozpatrywany w postępowaniu głównym art. 47 *Faillissementswet*.
- 27 Jednakże, o ile art. 13 wspomnianego rozporządzenia wyraźnie reguluje rozkład ciężaru dowodu, o tyle nie zawiera on przepisów odnoszących się do szczególnych aspektów proceduralnych. A zatem ów art. 13 nie zawiera przepisów dotyczących między innymi szczegółowych warunków przeprowadzania dowodów, środków dowodowych dopuszczalnych przed właściwym sądem krajowym lub zasad regulujących ocenę przez ten sąd mocy dowodowej przedstawionych mu dowodów.

- 28 Otóż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, wobec braku harmonizacji tych przepisów w prawie Unii, ich ustanowienie należy do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady autonomii proceduralnej tych państw, jednak pod warunkiem, że przepisy te nie są mniej korzystne niż przepisy w przypadku podobnych spraw o charakterze krajowym (zasada równoważności) oraz że praktycznie nie uniemożliwiają lub nie czynią nadmiernie uciążliwym wykonywania praw przyznanych przez prawo Unii (zasada skuteczności) (zob. podobnie wyrok Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 29 Jeśli chodzi w szczególności o wspomnianą w poprzednim punkcie niniejszego wyroku zasadę skuteczności, to stoi ona na przeszkodzie, po pierwsze, zastosowaniu krajowych przepisów proceduralnych, które uniemożliwiłyby w praktyce lub nadmiernie utrudniłyby skorzystanie z art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000, ustanawiając zbyt rygorystyczne reguły, w szczególności jeśli chodzi o przedstawienie dowodu przeciwnego wykazującego brak określonych okoliczności. Po drugie, owa zasada stoi na przeszkodzie niewystarczająco wymagającym krajowym regułom dowodowym, których zastosowanie w praktyce skutkowałoby odwróceniem określonego w art. 13 wspomnianego rozporządzenia ciężaru dowodu.
- 30 Jednakże zwykła trudność, aby wykazać istnienie okoliczności, w których *lex causae* wyklucza zaskarżenie spornej czynności – lub w danym wypadku nieistnienie określonych w *lex causae* okoliczności, w których czynność ta może zostać zaskarżona – sama w sobie nie narusza zasady skuteczności, lecz raczej odpowiada wspomnianemu w pkt 18 niniejszego wyroku wymogowi dokonywania ścisłej wykładni wspomnianego przepisu.
- 31 W tych okolicznościach na pytania drugie i trzecie należy udzielić następującej odpowiedzi: dla celów stosowania art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 i w sytuacji, gdyby pozwany, przeciw któremu skierowano powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności, powołał się na przepis *lex causae*, zgodnie z którym czynność ta podlega zaskarżeniu wyłącznie w okolicznościach określonych w tym przepisie, to ten pozwany powinien powołać się na nieistnienie takich okoliczności oraz wykazać owo nieistnienie.

W przedmiocie pytania czwartego

- 32 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie „ta czynność prawna w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu” dotyczy, obok przepisów *lex causae* stosowanych w dziedzinie upadłości, także wszystkich ogólnych przepisów i zasad tego prawa.
- 33 W tym względzie z pkt 19 niniejszego wyroku wynika, że art. 13 wspomnianego rozporządzenia ma na celu ochronę uzasadnionych oczekiwań osoby, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli, stanowiąc, że owa czynność nadal podlega *lex causae*, nawet po wszczęciu postępowania upadłościowego. Ponadto, jak wynika z pkt 22 niniejszego wyroku, zastosowanie tego art. 13 na rzecz takiej osoby wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy.
- 34 Cel polegający na ochronie uzasadnionych oczekiwań oraz konieczność uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy wymagają zaś takiej wykładni art. 13 tego rozporządzenia, aby wspomniana osoba musiała wykazać, iż rozpatrywana czynność nie podlega zaskarżeniu ani na podstawie przepisów *lex causae* stosowanych w dziedzinie upadłości, ani na podstawie samego *lex causae*, rozpatrywanego w całości.
- 35 Po pierwsze, brzmienie art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 przemawia bowiem jasno na rzecz takiej wykładni, mając na względzie, że przepis ten wymaga od osoby, która skorzystała z czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, wykazania, iż czynność ta „w żaden sposób” nie podlega zaskarżeniu. Po drugie, uzasadnione oczekiwania nie mogą opierać się na fakcie, że czynność, która

podlega zaskarżeniu na podstawie ogólnego przepisu lub ogólnej zasady *lex causae*, po wszczęciu postępowania upadłościowego będzie oceniana wyłącznie w świetle przepisów *lex causae* stosowanych w dziedzinie upadłości.

- 36 W tych okolicznościach na pytanie czwarte należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie „ta czynność prawna w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu” dotyczy, obok przepisów *lex causae* stosowanych w dziedzinie upadłości, także wszystkich ogólnych przepisów i zasad tego prawa.

W przedmiocie pytania piątego

- 37 Poprzez pytanie piąte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że pozwany, przeciw któremu skierowano powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności, musi wykazać, iż *lex causae*, rozpatrywane w całości, nie pozwala na kwestionowanie wspomnianej czynności. Ponadto sąd ten dąży w istocie do ustalenia, czy sąd krajowy rozpatrujący takie powództwo może – gdy uzna, iż pozwany przedstawił wystarczające wyjaśnienia – stwierdzić, że to powód musi wykazać istnienie przepisu lub zasady *lex causae*, zgodnie z którymi wspomniana czynność podlega zaskarżeniu.
- 38 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o kwestię, czy dla celów stosowania wspomnianego art. 13 pozwany, przeciw któremu skierowano powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności, musi wykazać, iż *lex causae*, rozpatrywane w całości, nie pozwala na kwestionowanie zaskarżonej czynności, należy przypomnieć, że – jak wynika z pkt 31 niniejszego wyroku – to ten pozwany powinien powołać się na nieistnienie okoliczności umożliwiających zaskarżenie tej czynności na podstawie *lex causae* oraz wykazać owo nieistnienie.
- 39 Otóż w art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 nie rozróżniono przepisów *lex causae* stosowanych w dziedzinie upadłości oraz przepisów i zasad *lex causae* stosowanych w innych dziedzinach, lecz przepis ten stanowi, iż to wspomniany pozwany musi wykazać, że dana czynność „w żaden sposób” nie podlega zaskarżeniu. Z brzmienia tego przepisu wynika zatem jasno, że należy go interpretować w ten sposób, iż tenże pozwany musi wykazać, że *lex causae*, rozpatrywane w całości, nie pozwala zaskarżyć tej czynności.
- 40 Wniosek ten jest także zgodny ze wspomnianą w pkt 18 niniejszego wyroku zasadą, zgodnie z którą art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować ściśle. Odmienna wykładnia, nakładająca ciężar dowodu odnoszący się do wykazania nieistnienia przepisu lub zasady *lex causae* pozwalających na kwestionowanie czynności na podmiot kwestionujący tę czynność, nadmiernie ułatwiłaby bowiem korzystanie z tego przepisu i znacznie rozszerzyłaby zakres jego zastosowania.
- 41 Ponadto wyłącznie taki wniosek odpowiada wspomnianemu w pkt 19 niniejszego wyroku celowi art. 13 polegającemu na ochronie uzasadnionych oczekiwań osoby, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli – wspomniany art. 13 stanowi, że czynność ta nadal podlega prawu, które było dla niej właściwe w dniu jej dokonania. Na ten dzień bowiem wspomniana czynność podlegała *lex causae*, rozpatrywanemu w całości i stosowanemu poza postępowaniem upadłościowym, a zgodnie z orzecznictwem Trybunału wspomnianego art. 13 co do zasady nie stosuje się do czynności dokonywanych po wszczęciu postępowania upadłościowego (zob. wyrok Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, pkt 36).
- 42 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o kwestię, czy sąd krajowy rozpatrujący powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności może – gdy uzna, że pozwany przedstawił wystarczające wyjaśnienia – stwierdzić, iż to powód musi wykazać istnienie przepisu lub zasady *lex causae*, zgodnie z którymi czynność ta może zostać zaskarżona, należy wskazać, że z pkt 25 niniejszego wyroku wynika, że to pozwany powinien wykazać, iż wspomniana czynność nie podlega zaskarżeniu.

- 43 Ponadto z pkt 27–29 niniejszego wyroku wynika, że ponieważ art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 nie zawiera przepisów odnoszących się między innymi do szczegółowych warunków przeprowadzania dowodów, środków dowodowych dopuszczalnych przed właściwym sądem krajowym lub zasad regulujących ocenę przez ten sąd mocy dowodowej przedstawionych mu dowodów, ustanowienie tych przepisów należy do wewnętrznego porządku prawnego każdego państwa członkowskiego zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej, jednak pod warunkiem, że przestrzegane są zasady równoważności i skuteczności. Nie są zgodne z zasadą skuteczności niewystarczająco wymagające krajowe reguły dowodowe, których zastosowanie w praktyce skutkowałoby odwróceniem ciężaru dowodu.
- 44 Z powyższego wynika, że właściwy sąd krajowy może stwierdzić, iż to powód wnoszący powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności powinien wykazać istnienie przepisu lub zasady *lex causae*, zgodnie z którymi czynność ta może zostać zaskarżona, wyłącznie wtedy, gdy sąd ten stwierdzi, iż w świetle zwykle stosowanych przezeń przepisów krajowego prawa procesowego pozwany w pierwszej kolejności rzeczywiście wykazał, że zgodnie z *lex causae* dana czynność nie podlega zaskarżeniu. Jednakże do autonomii proceduralnej danego państwa członkowskiego należy określenie – przy poszanowaniu zasad skuteczności i równoważności – kryteriów pozwalających na dokonanie oceny, czy powód rzeczywiście przedstawił ów dowód.
- 45 W tych okolicznościach na pytanie piąte należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że pozwany, przeciw któremu skierowano powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności, musi wykazać, iż *lex causae*, rozpatrywane w całości, nie pozwala na kwestionowanie wspomnianej czynności. Sąd krajowy rozpatrujący takie powództwo może stwierdzić, że to powód musi przedstawić dowód istnienia przepisu lub zasady *lex causae*, zgodnie z którymi czynność ta podlega zaskarżeniu, wyłącznie wtedy, gdy sąd ten stwierdzi, iż w świetle zwykle stosowanych przezeń przepisów krajowego prawa procesowego pozwany w pierwszej kolejności rzeczywiście wykazał, że zgodnie z *lex causae* dana czynność nie podlega zaskarżeniu.

W przedmiocie kosztów

- 46 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 13 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego należy interpretować w ten sposób, że jego zastosowanie jest uzależnione od warunku, aby dana czynność nie mogła zostać zaskarżona na podstawie prawa właściwego dla tej czynności (*lex causae*), przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy.**
- 2) **Dla celów stosowania art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 i w sytuacji, gdyby pozwany, przeciw któremu skierowano powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności, powołał się na przepis prawa właściwego dla tej czynności (*lex causae*), zgodnie z którym czynność ta podlega zaskarżeniu wyłącznie w okolicznościach określonych w tym przepisie, to ten pozwany powinien powołać się na nieistnienie takich okoliczności oraz wykazać owo nieistnienie.**

- 3) Artykuł 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie „ta czynność prawna w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu” dotyczy, obok przepisów prawa właściwego dla tej czynności (*lex causae*) stosowanych w dziedzinie upadłości, także wszystkich ogólnych przepisów i zasad tego prawa.
- 4) Artykuł 13 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że pozwany, przeciw któremu skierowano powództwo o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności czynności, musi wykazać, iż prawo właściwe dla tej czynności (*lex causae*), rozpatrywane w całości, nie pozwala na kwestionowanie wspomnianej czynności. Sąd krajowy rozpatrujący takie powództwo może stwierdzić, że to powód musi przedstawić dowód istnienia przepisu lub zasady wspomnianego prawa, zgodnie z którymi czynność ta podlega zaskarżeniu, wyłącznie wtedy, gdy sąd ten stwierdzi, iż w świetle zwykle stosowanych przezeń przepisów krajowego prawa procesowego pozwany w pierwszej kolejności rzeczywiście wykazał, że zgodnie ze wspomnianym prawem dana czynność nie podlega zaskarżeniu.

Podpisy